

*Дорошенко Надія Олександрівна,
Національний університет "Острозька академія"*

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНІВ У ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

У цій статті досліджено функції, що зумовили зростання впливу публіцистики, функції публіцистичних текстів а також здійснено поділ на групи термінів, що використовуються у публіцистичному стилі.

Ключові слова: публіцистика, публіцистичні тексти.

This article deals with the functions that initiated the growth of the influence of the publicistic texts; functions of publicistic texts; also it gives a group division of the terms that are used in publicistic style.

Key words: publicistic, publicistic texts.

Розвиток культури значною мірою визначається мовою, елементи якої несуть на собі відбиток життя суспільства. Мова як соціальне явище, як засіб накопичення та збереження інформації вміщує не тільки знання про предмети й явища дійсності, але й людський досвід поведінки в типових умовах природного та соціального середовища, соціальні моделі поведінки. Особливістю мови є те, що вона виступає засобом вербалізації різних сторін культури, пронизуючі всі її види [3:75].

Як суспільне явище, мова найповніше відображається в засобах масової інформації (ЗМІ), які з одного боку впливають на розвиток мови в цілому, а з іншого боку, – відображають мовні зміни у конкретному соціумі [2:184]. Особливе місце в публіцистичних текстах займає спеціальна лексика, терміни. Науковці відзначають, що в останні роки ХХ століття посилюється тенденція до розширення значень слів, деспеціалізації термінів, які переходять в загальнолітературну мову та зростає взаємодія між загальною та спеціальною мовами. За свідченням лінгвістів, понад 90 % усіх нових слів, які

з'являються в сучасних мовах, становить спеціальна лексика. У цьому питанні під демократизацією розуміється зближення загальнонародної мови та мов для спеціальних цілей, зростаючий вплив наукового мовлення на публіцистику, а через неї і на розмовну англійську. Розвиток же технологій стирає межі між термінологічною та нетермінологічною лексикою. У процесі детермінологізації терміни перетворюються в одиниці загальнонародної мови [3:89].

Терміни відповідають природі публіцистичних текстів влучністю номінації, глибиною узагальнення, однозначністю, специфічністю, системністю та лаконічністю вираження, які узгоджуються з функціями ЗМІ [3:190]. Серед функцій преси, які характеризують її діяльність, вітчизняні науковці виділяють: інформаційну, організаторську, виховну, пропагандистську, соціологічну. Інформаційна й організаторська функції належать до основних напрямів діяльності органів інформації.

В останні роки ХХ століття відбулась помітна активізація цих функцій, що зумовило зростання впливу публіцистичного слова. Виховна функція має важливе значення для підвищення політичної культури, формування економічного мислення. Публіцистичні тексти здійснюють вплив на читачів формуючи суспільну думку. Пропагандистська пов'язана з настійною потребою роз'яснювати проблеми розвитку демократичної держави, розуміння загальнолюдських цінностей, питань ментальності певного народу. Посилення соціологічної функції зумовлено зростанням ролі преси як виразника громадської думки [4:98].

Американські вчені виділяють такі функції преси: переконання, артикуляції, соціалізації, критики та контролю, кореляції, обслуговування, розваг, реклами.

Інформаційні повідомлення можуть змінити погляди і переконання читачів, реалізуючи функцію переконання. Функція артикуляції реалізується через надану читачам можливість висловлювати власну думку, виражати свої потреби, радощі та турботи. Соціальна функція преси кодифікує вірування та колективні уявлення, які сприяють соціальним відносинам, захищає соціальні цінності і норми, накладаючи певні заборони. Згідно з функцією контролю, з одного боку, преса повинна наглядати за роботою усіх, хто має владу, з іншого боку, вона інформує про політичні події і контролює їх.

Читачі чекають від періодичних видань задоволення потреби у розвагах. Цю функцію виконують ілюстровані журнали, бульварні

газети та меншою мірою класичні газети. У сучасному суспільстві преса є важливим поширювачем реклами, яка є певним видом передачі інформації [4:99].

У публіцистичних текстах, терміни виконують кілька функцій: номінативну, сигніфікативну, комунікативну, прагматичну, інтелектуального та емоційного впливу, коли вони детермінологізуються.

У межах загальної категорії номінації виділяється три види термінів: 1) номінація через слово; 2) номінація через речення або словосполучення (пропозитивна); 3) номінація через висловлення (дискурсивна) [3:190].

Аналіз термінологічної лексики публіцистичних текстів дає підстави виділити три основні напрями функціонально-семантичного розвитку лексики: термінологізація, транстермінологізація. Під термінологізацією розуміємо використання слів у вузько-спеціальних значеннях. Транстермінологізація (у термінах Ю. А. Зацного) приводить до зміни значення слів у зв'язку з їх міграцією з однієї терміносистеми в іншу [3:190].

Взаємний вплив розмовної та спеціальної лексики виражається в тому, що спеціальна лексика запозичує у загальної більшу частину свого складу, по новому комбінуючи і переосмислюючи матеріал, але потім передає назад ряд слів разом з їх новими значеннями. Таким чином, термінологічна лексика знаходиться в нерозривному зв'язку з загальнонародною лексикою [1:250].

Отже, засоби масової інформації (ЗМІ) найяскравіше та найповніше відображають у собі мову. ЗМІ впливають на розвиток мови в цілому, і відображають мовні зміни у конкретному соціумі. Термінологічна лексика тісно пов'язана із загальноживаною лексикою.

Література:

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. – М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1959. – 346 с.
2. Мороховський А. Н. Стилистика английского языка / Мороховський А. Н., Воробьев О. П., Лихошерст Н. И. – К. : Высшая школа, 1984. – 271 с.
3. Худолій А. О. Динаміка функціональних змін у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття. Монографія. – Острог: Вид-во НаУОА, 2006. – 384 с.
4. Худолій А. О. Функціональна спрямованість метафор у мові сучасних американських публіцистичних текстів // Наукові записки. Серія "Філологічна". – Острог: Вид-во НаУОА, 2004. – С. 97-111.